

TƏHSİLDƏ İNNOVASIYA FƏALİYYƏTİ

Elvin Qiyaz oğlu Namazov

Azərbaycan Texniki Universiteti, Bakı, Azərbaycan

E-mail: namazovelvin00@gmail.com

Təhsildə innovasiyalar ali təhsil müəssisələrinin səmərəliliyini artırmaq üçün vacibdir. Buna görə də bu məqalədə müasir təhsil sistemimizdə olan problemlər araşdırılmış, onların aradan qaldırılması üçün beynəlxalq təcrübələrdən istifadə və innovasiyaların tətbiqi məsələsi təhlil edilmişdir. İnnovativ təhsilə nail olmaq üçün universitetlərin hansı addımları atması müzakirə olunmuşdur. Təhsildə innovasiyanın izahı verilmiş yerli və xarici mütəxəssislər tərəfindən təriflər təklif olunmuşdur. Ali təhsil müəssisələrimizin verdiyi təhsilin keyfiyyətinin artırılması və dünya sıralamasında ön pillələrə irəliləmək üçün hansı yeniliklərin tətbiqi araşdırılmışdır. Bu məqalə təhsil sektorunda innovasiyaların inkişafına töhvə verəcəkdir.

Açar sözlər: Təhsildə innovasiya, innovativ təhsil, innovasiya, təhsil, innovasiya fəaliyyəti.

doi.org/10.59849/2409-4838.2023.4.126

GİRİŞ

İqtisadiyyatda innovasiyaların uzun tarixə malik olmasına baxmayaraq, cəmiyyət və elm, təhsildə innovasiya hələ də yeni bir şey hesab edilə bilər və daha çox öyrənilməsi lazımdır. Təhsildə innovasiyalar, bu gün elmdə populyar bir mövzudur və eyni zamanda təhsil elmlərində tədqiqatın ən aktual mövzudur. Bugünkü mürəkkəb iş mühiti ali təhsil müəssisələrindən cəmiyyətin ən aktual problemlərinin öhdəsindən gəlməyə hazır olan məzunlar hazırlamağı tələb edir. Bununla belə, müasir təhsil tələbələri müasir işçi qüvvəmizdən tələb olunan problemlərin həlli yanaşmalarına lazımı səviyyədə hazırlamaya bilər. Ali təhsil məktəblərinin daxilində böyük yeniliklərin həyata keçirilməsi tələbələri mürəkkəb problemlərə innovativ həll yolları ilə məşğul olmağa hazırlamağa kömək edə bilər. Təhsildə innovasiyalara ehtiyac bir çox amillərlə əsaslandırılır. İnsan cəmiyyəti zaman keçdikcə inkişaf edir, ona görə də təhsil ənənəvi tədris üsullarında ilişib qala bilməz. Təhsil yeni sosial çağırışları ən yaxşı şəkildə həll etməli və daha yüksək keyfiyyət standartlarını təşviq etməlidir [1]. Dünyada ölkələrin inkişaf göstəricisi kimi qəbul edilən amillərdən biri həmin ölkədə olan təhsil səviyyəsidir, buna görə də ali təhsil müəssisələri ən çox dəyişikliyə məruz qalan qurumlardan biridir. İnnovasiyalar dünya təhsil sferasında universitetin nüfuzuna birbaşa təsir edən faktorlardan sayılır. Bir çox ali təhsil müəssisələrinin idarəetmə sistemində sovet mirası qalmaqdadır, bundan xilas olmaq üçün yeni addımlar atmaq mümkündür. Məqsədimiz bu kimi problemləri aradan qaldıraraq dünya reytingində ön sıralara keçməkdir. İnnovativ təhsil müsbət xüsusiyyətləri ilə elmimizin inkişafında mühüm çevriliş edəcəkdir.

Təhsildə innovasiyaya beynəlxalq baxış

OECD (2016) təhsildə innovasiyanı təkmilləşdirilmiş və ya yeni prosesin, məhsulların, xidmətlərin, fəaliyyətlərin idarə edilməsinin yeni üsullarının və ya yeni marketinq yanaşmalarının tətbiqi kimi müəyyən etmişdir. Lakin bir çox alimlər bu tərifin təhsildə innovasiyanı tam izah etmədiyini qeyd edirlər.

TED-Ed bloqu dünyanın bir neçə ölkəsindən olan müəllimlərə “Təhsildə innovasiya nədir” sualını verib. Cavabların bəziləri çox diqqət çəkir.

Cənubi Koreyadan olan dil müəllimi Hyuk Jang deyir: “Təhsildə innovasiyalardan danışarkən “Yeni şərabı köhnə şüşələrə tökməyin” ifadəsini düşünürəm. "Dünya dəyişir. Bununla belə, insanlar hələ də Sənaye İnqilabında icad edilən üsulla öyrədir və öyrənirlər. Bu, artıq işləmir.”

İndoneziya Cakarta Baratının müəllimi Stiven Sutanro, "Təhsildə innovasiya tək-cə texnologiyadan daha çox şeydir. Söhbət, tələbələrə dəyişikliyin təmsilçisi olan həyat boyu öyrənənlər halına gətirmək üçün texnologiyadan necə istifadə edəcəyinizlə bağlıdır".

Azərbaycanda bu mövzu geniş tədqiq edilmişdir, İlham Əhmədov, ADPU-nun Kompüter mərkəzinin direktoru, dosent “Təhsil innovasiyalarının idarə edilməsi” adlı araşdırmasında qeyd etmişdir:

“Təhsildə innovasiya dedikdə, müxtəlif yeniliklərin təlim-tərbiyənin məqsəd, məzmun, metod və formalarına tətbiqi, təhsilin iqtisadiyyatı, təşkili və idarə edilməsində pedaqoq və təhsilalanın müştərək fəaliyyətlərinin yeni biliklər əsasında təşkili nəzərdə tutulur”[4].

Beləliklə, deyə bilərik ki, təhsildə innovasiyanın vahid tərfi yoxdur. Bir şey dəqiqdir: innovasiya təhsildə çox mühüm yer tutur.

ƏSAS HİSSƏ

Təhsildə mövcud vəziyyət

Təhsildə innovasiya fəaliyyəti bir sıra problemlər ilə bağlıdır və bunlardan biri də idarəetmə məsələləridir. İnformasiya-kommunikasiya texnologiyaları dünyasında baş verən inkişafın dayanmadan və böyük sürətlə baş verməsi bu gün təhsil sistemlərini və institutlarını da bununla bərabər dəyişməyə məcbur edir. Dövlətlər, insanların fasiləsiz inkişaf edən müasir dünya ilə ayaqlaşması üçün təhsil sistemlərində mühüm dəyişikliklər etməyə məcburdular. İdarəetmədə effektivlik və liderlik dəyişiklikləri idarə etməkdə uğurlu olmaq üçün əvəzsiz elementlərdir. Universitetlər bu dəyişikliklərin müvəffəqiyyətlə həyata keçirilməsində ən məsuliyyətli vəzifəni yerinə yetirirlər. “Ölkədəki 51 ali təhsil müəssisəsində 187 min tələbə təhsil alır. Ümumilikdə, ali təhsillilər ölkə əhalisinin 17 faizini təşkil edir. Bu isə hər min nəfər 170 nəfər deməkdir. Yəni, mövcud rəqəmlər dünyada qəbul edilmiş normadan aşağıdır. Dünyada qəbul edilən normaya görə ən azı ölkə əhalisinin 30 faizi ali təhsilli olmalıdır.” Təhsil üzrə ekspert Kamran Əsədov deyib.

Ölkəmizin ali təhsil sistemi (Universitetlərin reyting cədvəlinə əsasən) dünya sıralamasında ön sıralarda olmasa da (Cədvəl 3), universitetlərimizdə bir sıra ölkələrdən tələbələr təhsil almaqdadır. Bunun əsasında deyə bilərik ki, yerli təhsil sistemimizə olduqca maraq var. Təhsil və Elm Nazirliyinin və Dövlət Statistika Komitəsindən əldə etdiyim məlumatlara əsasən Azərbaycanda təhsil alan əcnəbi tələbələr Cədvəl 1-də, dövlət hesabına xaricdə təhsil alan Azərbaycanlı tələbələrin təhsil illəri üzrə məlumatları isə Cədvəl 2-də göstərilmişdir.

İnnovasiyaların təhsilə tətbiqi

Azərbaycanda elm və təhsilin təkmilləşdirilməsi və inkişafı istiqamətində aparılan islahatlar mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Burada əvəzolunmaz halqa elm və təhsilin inteqrasiyasıdır. Dünyada elmin, xüsusən də fundamental elmin inkişafı daha çox ali təhsil ocaqlarında aparılan tədqiqatlardan asılı olduğu üçün, Azərbaycanda elm və təhsil siyasətinin birgə əlaqələndirilməsi müasir dövrün başlıca tələblərindən biridir. Azərbaycanda elm və təhsilin vəhdətinin ölkənin gələcək inkişafına verdiyi töhfə çox önəmlidir. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin bu sahədə həyata keçirdiyi islahatlar ölkədə tədqiqat universitetlərinin inkişafı üçün dövlət səviyyəsində

atılan mütərəqqi addımlardan ən önəmlisidir. Təhsil sisteminin elmi gücünü artırmaq üçün Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının potensialından səmərəli istifadə edilməsi müsbət nəticələr verəcəkdir. Elm və təhsilin inteqrasiyası sahəsində zəruri vəzifələrdən biri də ölkəmizin ali təhsil müəssisələrinin tədris proqramına müasir elm sahələri ilə bağlı fənlərin daxil edilməsidir.

Bu gün əsas məsələ cəmiyyəti elmi innovasiyalarla "rəftara" hazırlamaq, ondan istifadə etmək üçün yetkinləşdirməkdən ibarətdir ki, bu da təkcə bir ölkə çərçivəsində deyil, bütün dünyada səylərin birləşdirilməsini labüd edir. Universitetlərdə tələbələrlə gündəlik ünsiyyət zamanı biz onların sıralarında dünyanın ən məşhur texnoparklarında çalışmağa qabil istedadlı gənclər görürük. Amma müasir innovasiyalarla tanış olmadan, onlarla əməli iş vərdişlərinə yiyələnmədən təkcə istedad, güclü nəzəri bilik, dərin hafizə, intellektual səviyyə kifayət etmər. Bu gün heç də bütün universitetlərdə bu texniki imkanlar yoxdur. Ona görə də dünya universitetləri arasında inteqrasiya yolu ilə, birgə səylər nəticəsində gənclərin təhsil müddətində elmi innovasiyalarla tanış olmalarına çalışmalıyıq.

Cədvəl 1.

2021/2022-ci tədris ilinin əvvəlinə dövlət və qeyri-dövlət ali təhsil müəssisələrinin hazırlıq şöbələrində təhsil alan xarici vətəndaşlarının sayı

Ölkələrin adı	Hazırlıq şöbələrində təhsil alan tələbələrin sayı - cəmi, nəfər	o cümlədən qadınlar, nəfər
Cəmi:	612	180
o cümlədən:		
MDB ölkələrindən	3	3
Qırğızıstandan	1	1
Rusiyadan	2	2
Digər ölkələrdən	609	177
Əfqanıstandan	2	-
Banqladeşdən	1	-
Çin Xalq Respublikasından	24	3
Çaddan	1	1
Fələstindən	1	-
Hindistandan	2	-
İraqdan	2	-
İrandan	122	53
Konqodan	1	-
Macarıstandan	1	-
Koreya Respublikasından	1	-
Nigeriyadan	3	-
Pakistandan	6	-
Səudiyyə Ərəbistanından	1	-
Suriyadan	4	-
Türkiyədən	437	120

Mənbə: ARDSK-nın məlumatları

Cədvəldəki məlumatlardan göründüyü kimi, ölkəmizdəki universitetlərdə dünyanın müxtəlif ölkələrdən tələbələr təhsil almaqdadır.

Cədvəl 2-dən göründüyü kimi 2021/22-ci tədris ilində dövlət hesabına xarici ölkələrdə cəmi 717 nəfər təhsil alıb ki, bu da ötən illər ilə nisbətdə xeyli geriləmə deməkdir. Düşünürəm ki, bu göstəricilər gələcək illər üçün daha da artırılmalıdır. 2023-cü ilin dövlət büdcəsində 4,4 milyard manat təhsil xərcləri nəzərdə tutulur ki, bu da 2022-ci illə müqayisədə 536,5 milyon manat və ya 13,8 faiz çoxdur [6].

Bu Milli Məclisdə daxil olan “Azərbaycan Respublikasının 2023-cü il dövlət büdcəsi haqqında” qanun layihəsində yer alıb. Layihədə qeyd olunur ki, gələn il ayrılması nəzərdə tutulan vəsait 2021-ci ilin icra göstəriciləri ilə müqayisədə 1,3 milyard manat və ya 42,4 faiz çoxdur: “Gələn il dövlət sifarişlə ali təhsil alanların, həmçinin təqaüd yerlərinin sayının artırılması və əhalinin aztəminatlı təbəqəsinin ali təhsilə əlçatanlığının daha da artırılması və ali təhsilin əhatə dairəsinin genişləndirilməsi məqsədilə daha çox tələbə kreditinin verilməsi, habelə təhsil müəssisələrində informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının tətbiqi üzrə artan tələbatın qarşılınması təhsil xərclərinin artımında əsas istiqamətlərdəndir” [7]. Buna əsasən deyə bilərik ki, ölkəmizdə təhsil sahəsində 2023-cü il üçün daha böyük inkişaf gözləntiləri var.

Cədvəl 2.

Xarici ölkələrin ali təhsil müəssisələrində dövlət xətti ilə təhsil alan Azərbaycan vətəndaşlarının sayı (tədris ilinin əvvəlinə, nəfər)

Ölkələrin adı	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021	2021/2022
Cəmi	2197	1800	751	807	975	717
MDB ölkələrində	267	241	206	214	230	213
Belarusda	32	22	17	12	1	-
Qazaxıstanda	-	-	-	2	5	-
Qırğızıstanda	-	-	-	-	-	-
Rusiyada	213	215	184	197	223	213
Ukraynada	22	4	5	3	1	-
Digər ölkələrdə	1930	1559	545	593	745	504
ABŞ-da	50	34	11	7	3	4
Almaniyada	240	188	98	17	8	3
Avstraliyada	63	43	2	-	-	1
Avstriyada	25	18	2	-	1	-
Belçikada	5	1	-	-	-	-
Böyük Britaniyada	411	289	52	31	12	12
Çexiyada	15	9		2	1	-

Çin Xalq Respublikasında	37	46	46	62	51	20
Estoniyadan	2	1	1	-	-	-
Finlandiyada	3	-	-	-	-	-
Fransada	53	25	6	5	2	-
İrlandiya	6	3	-	-	-	-
İsveçdə	8	4	-	-	-	-
İsveçrədə	58	42	1	-	-	-
İspaniyada	16	9	4	1	1	1
İtaliyada	29	19	-	-	-	-
Kanadada	151	137	48	30	11	4
Kiprdə	-	-	-	-	-	-
Koreya Respublikasında	8	4	1	2	3	3
Latviyada	-	-	7	7	15	8
Litvada	10	8	-	-	-	-
Macarıstanda	10	4	1	178	370	145
Malayziyada	2	1	-	-	-	-
Misirdə	-	-	-	-	-	-
Niderlandda	110	98	8	2	-	-
Norveçdə	1	-	-	-	-	-
Pakistanda	-	-	-	-	-	-
Polşada	7	4	-	-	-	-
Rumıniyada	1	-	8	9	7	3
Sinqapurda	4	3	3	3	-	-
Slovakiyada	-	-	-	-	-	-
Türkiyədə	603	569	243	237	260	300
Yaponiyada	2	-	-	-	-	-
Yeni Zelandiyada	-	-	-	-	-	-

Mənbə: ARDSK-nın məlumatları

Dünyanın 31 mindən artıq universitetini əhatə edən “Webometrics” Reytingi (Webometrics Ranking of World Universities) 2022-ci il üçün reyting sıralamasını açıqlayıb. Siyahıda Azərbaycandan 48 universitet yer alıb: [8]

Cədvəl 3.

Azərbaycan universitetlərinin 2022-ci il üçün “Webometrics Ranking of World Universities”-ə görə reyting sıralaması

Sıralama	Dünya Reytingi	Universitet
1	3449	Bakı Dövlət Universiteti
2	3712	Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
3	4092	Xəzər Universitəsi
4	4767	ADA Universiteti
5	5071	Azərbaycan Dövlət Neft Və Sənaye Universiteti
6	5290	Azərbaycan Universiteti
7	5680	Bakı Mühəndislik Universiteti
8	6587	Bakı, Azərbaycan
9	6851	Azərbaycan Texniki Universiteti
10	8039	Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti
11	8755	Gəncə Dövlət Universiteti
12	11064	Sumqayıt Dövlət Universiteti
13	11398	Bakı Ali Neft Məktəbi
14	11411	Azərbaycan Dövlət Aqrar Universiteti
15	13280	Fövqəladə Hallar Nazirliyinin Akademiyası
16	14303	Azərbaycan Dillər Universiteti
17	15502	M.V. Lomonosov adına Moskva Dövlət Universitetinin Bakı filialı
18	15565	Naxçıvan Dövlət Universiteti
19	15645	Azərbaycan Memarlıq və İnşaat Universiteti
20	15998	Bakı Biznes Universiteti
21	16972	Odlar Yurdu Universiteti
22	17155	Milli Aviasiya Akademiyası
23	18037	Lənkəran Dövlət Universiteti
24	18190	Qərbi Kəspə Universiteti
25	18246	Bakı Slavyan Universiteti
26	18495	Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universiteti
27	19691	Bakı Musiqi Akademiyası
28	20068	Polis Akademiyası
29	20298	Naxçıvan Universiteti
30	20406	Bakı Avrasiya Universiteti
31	20492	Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Dövlət İdarəçilik Akademiyası
32	20857	Azərbaycan Dövlət Dəniz Akademiyası
33	21411	Azərbaycan Turizm və Menecment Universiteti
34	22093	Azərbaycan Əmək Və Sosial Münasibətlər Akademiyası
35	22632	Azərbaycan Dövlət Bədən Tərbiyəsi Və İdman Akademiyası
36	23390	Azərbaycan Dövlət Rəssamlıq Akademiyası
37	23453	Azərbaycan Kooperasiya Universiteti

38	23796	Mingachevir State University
39	24145	Ə.Əliyev Adına Azərbaycan Dövlət Həkimləri Təkmilləşdirmə İnstitutu (ADHTİ)
40	24455	Azərbaycan Texnologiya Universiteti
41	25862	Azərbaycan Milli Konservatoriyası
42	26284	M.Seçenov adına Bakı filialı
43	26947	Azərbaycan İlahiyyat İnstitutu
44	27846	Bakı Qızlar Universiteti
45	28569	Bakı Dövlət Layihə İnstitutu
46	28872	Naxçıvan Müəllimlər İnstitutu
47	28872	AAHM
48	29743	Naxçıvan Dövlət Universiteti

Mənbə: Webometrics Ranking of World Universities

Bugün - biliklərə əsaslanan iqtisadiyyatın qurulması mərhələsində milli təhsilimizin əsas məqsədlərindən biri kreativ düşüncəli, yaradıcı, tənqidi təfəkkürə malik yeni nəsil formalaşdırmaqdır. Milli təhsilimizin bütün pillələrində testlərdən ifrat dərəcədə istifadə, təbii ki, yaradıcılığın inkişafına mane olur (beynəlxalq təcrübədə testlərin təhsildə tətbiqi getdikcə məhdudlaşır, məsələn, ABŞ-da testlərin təhsildən çıxarılması məqsədi ilə son illər bir neçə milyard dollarlıq təhsil meqalayihəsi həyata keçirilir).

BDU-nun elm və innovasiyalar üzrə prorektoru, AMEA-nın müxbir üzvü, professor, Aydın Kazimzadə fikrinə görə: “Elmi innovasiyaların təhsil mühitinə transferi son dərəcə zəruri amildir və bu proses, əsasən 3 istiqamət üzrə həyata keçirilə bilər:

- 1) Tədrisin elmi innovasiyalara əsaslanan prioritet elmi istiqamətlər əsasında təşkili.
- 2) Təhsil alanların elmi nailiyyətlərə yiyələnməsi.
- 3) Təhsil sisteminin maddi-texniki bazasının gücləndirilməsi” [11].

Hər bir qurumun inkişaf edən ehtiyac və imkanlara cavab verə biləcək strukturlara malik olmasını vacib hesab edirəm. Ali təhsildə biliklərin inkişafı ilə məzmun daim yenilənməlidir. Bu gün 50 il əvvəl eşitmədiyimiz bir çox elm sahələri ilə bağlı doktorantura proqramları və ya tədqiqat mərkəzləri var [12].

Universitetlərdə təhsil alan gənclər ixtisaslı kadr kimi istehsalata öz tövhələrini verirlər və bununla da istehsalatda məhsuldarlığı artırır. Tələbələrə təhsil prosesində həm də part-time (yarımştat) işləməsinə şərait yaratmaq onların ixtisasa daha da dərin yiyələnməsində və yerli müəssisələrdə kadr ehtiyacının ödənilməsində mühüm rol oynaya bilərlər. Universitetlərin nəzdində texnoparkların yaradılması təhsilimizin inkişafına tövhə verə bilər. Azərbaycanda ali təhsil müəssisələri bazalarında texnoparkların yaradılması ideyası son illərdə sürətlə inkişaf edir. Ali təhsil bazası əsasında fəaliyyət göstərən ilk texnopark 2013-cü ildə Qafqaz Universitetində (Bakı Mühəndislik Universiteti) yaradılmış və uğurla davam edir. Digər universitetlərdə də belə texnoparkların yaradılması prioritet məsələlərdəndir. İstənilən universitet innovativ inkişaf yolunu seçə bilməz, bunun üçün universitetin müvafiq kadr potensialı olmalıdır. Universitetlərin inkişafının yeni strategiyasının formalaşmasında innovasiyaların sistemyaradıcı funksiyası var. Universitetin innovativ fəaliyyəti onun struktur bölmələrinin innovativ fəaliyyətinin təşkili və əlaqələndirilməsi mexanizminin yaradılmasını tələb edir.

ADPU-nun professoru p.ü.f.d., dosent İlham Əhmədovun fikrinə görə Universitetin innovativ fəaliyyəti aşağıdakı üç istiqamətdə reallaşa bilər.

1. Universitetdə innovasiyaların yaradılması onun fəaliyyətinin innovativ inkişaf amili kimi.
2. Universitetdə innovasiya fəaliyyətinin tədrisi innovasiya üzrə kadr hazırlığı amili kimi.

3. Universitetin təhsil fəaliyyəti innovasiyaların dəstəklənməsi və inkişafı amili kimi.

Ali təhsilin ümumi inkişafına, xüsusən bu sahədə keyfiyyətin vəziyyətinə təsir edən amillər müxtəlifdir. Burada onların ən xarakterik olanlarının adını çəkmək yerinə düşərdi. Tarix üzrə fəlsəfə doktoru, dosent İbrahim Əliyev qeyd edir ki, Keyfiyyətə mənfi təsir göstərən çətinliklərdən aşağıdakıların adını çəkmək olar:

- Tədris materiallarının köhnəlməsi və müasir tələblərdən geri qalması
- Tədris proqramlarının həyatın inkişaf tempindən geri qalması və real tələbatla ayaqlaşmaması
- Təhsilin keyfiyyətinə nəzarət mexanizmlərinin qeyri-mükəmməlliyi
- Müəllim kadrlarının müasir tədris tələblərinə uyğunsuzluğu
- Nəzəri təhsillə mütəxəssisin gələcək fəaliyyət praktikası arasında ciddi cəviyyə və məzmun fərqlərinin olması
- İctimai-iqtisadi həyatda gedən dəyişikliklərə təhsilin müasirləşməsi prosesinin qeyri adekvatlığı
- Qabaqcıl dünya praktikasının təhsilin əhatə dairəsindən xeyli uzaq olması
- Ümumi əmək bazarının tələbləri haqqında təsəvvürün cəmiyyətdə, o cümlədən təhsil ictimaiyyəti arasında kifayət qədər dəqiq dərk edilməməsi
- İctimai həyatın bütün başqa sahələrindəki problemlərin təhsilin vəziyyətinə mənfi təsiri
- Maliyyələşmə problemlərinin yarımçıq həlli
- Təhsil kadrlarının əməyinin ödənilməsi ilə onların reallaşdırdığı fəaliyyətin uyğunsuzluğu
- Təhsil sahəsində, o cümlədən ali təhsil sahəsində real rəqabət mühitinin formalaşması prosesinin ləng getməsi.

YEKUN NƏTİCƏ

“Ali məktəblərdə təhsil prosesinin inkişafında böyük işlər görülməlidir. Ən qabaqcıl, dünya miqyaslı ali məktəb heç vaxt əldə etdiyi nailiyyətlərlə kifayətlənmir. Bu, daim islahat tələb edən sahədir... Dünyada elmi- texniki tərəqqinin bütün yeniliklərini bilmək, onları qavramaq, qabaqcıl ali məktəblərlə əlaqə yaratmaq təhsil prosesinin inkişafında mühüm rol oynayacaqdır. Azərbaycan da bu yolu seçibdir”. İlham Əliyev. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti.

Ölkədə təhsilin inkişafında, innovasiyaların tətbiq edilməsində və beynəlxalq arenada təhsil sahəsində rəqabət aparmasında dövlətin rolu mühümdür. Lakin hərşeyi dövlətdən gözləyərək hərəkətsiz qalmaq olmaz. Universitet rəhbərlərinin və müəllimlərinin şagirdlərinin təhsil təcrübəsini dəyişdirmək və artırmaq üçün indi edə biləcəyi sadə tədbirlər var. Bu gün universitetlərdə inqilab etmək üçün bir neçə əsas ideyanın qəbul edilməsi kifayətdir. Elmin öyrənilməsi daha da çətinləşdi, tədqiqatlar yüksək sürətlə irəliləyir və daim inkişaf edən texnologiya yeni tədris paradimalarını irəli sürür. Qarşıya qoyulan məqsədlərin seçilmiş prinsiplər əsasında həyata keçirilməsi, daxili və xarici mühit amillərinin nəzərə alınması bütün inzibati, tədris və elmi-tədqiqat proseslərini rəqəmsallaşdırmaq şərti ilə universitetdə innovasiya inkişafının daimi mexanizmini təşkil edir. Universitetlərdə tədris kollektivinin bilik və bacarıqlarının müasir şəraitə uyğun inkişaf etdirilməsi təhsilin keyfiyyətini artırmağa bilər. Universitetlər standart nəzəri məlumatlardan imtina edib, beynəlxalq səviyyədə mövcud olan məlumatlar əsasında tədris planları hazırlayaraq ölkənin əmək bazarına lazımlı kadrlar yetişdirə bilərlər. Düşünürəm ki, ali təhsildə uğurların əldə olunması üçün inkişaf etmiş ölkələrin təhsil sistemi ilə daim inteqrasiyada olmalıyıq, beynəlxalq təcrübədən istifadə etməliyik.

ƏDƏBİYYAT

1. Luis, R. Understanding Innovation in Education: A Service Co-Production Perspective // *Economies*, – 2022. № 10, – p. 96.
2. OECD, *Innovating Education and Educating for Innovation: The Power of Digital Technologies and Skills* [Electronic resource] / OECD Publishing. – Paris, – 26 September, 2016. URL: <http://dx.doi.org/10.1787/9789264265097-en>
3. <https://online.nwmissouri.edu/>
4. Əhmədov, İ. Təhsil innovasiyalarının idarə edilməsi // *Azərbaycan müəllimi*, – 2014. – s. 9.
5. İsgəndərova, N. Azərbaycanın əmək bazarında yerli universitetləri bitirənlərə deyil, beynəlxalq sertifikatları olan işçi qüvvəsinə üstünlük verilir [Elektron resurs] / – 1 yanvar, 2023. URL: <https://sputnik.az>.
6. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Azərbaycan Respublikasının 2023-cü il dövlət büdcəsi haqqında: [elektron resurs] / Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi. – Bakı, 2022. URL: <https://meclis.gov.az>.
7. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Azərbaycan Respublikasının 2023-cü il dövlət büdcəsi haqqında: [Elektron resurs] / Qafqazinfo, 2022. URL: <https://qafqazinfo.az/news/>
8. <https://www.webometrics.info/en/europe/azerbaijan>
9. <https://tehsiljurnali.az/>
10. Əhmədov, H. Elm və təhsilin inkişafı ölkənin sosial-iqtisadi strategiyasının prioritet sahəsi kimi // *Azərbaycan müəllimi*, – 2022. – s. 1.
11. Kazımzadə, A. Elm və təhsilə innovativ yanaşma və innovasiyaların tətbiqi zamanın tələbidir // 525-ci qəzet. – 2018, – s. 4.
12. <https://hbrturkiye.com/dergi/universiteler-yenilikler-isiginda-kendilerini-guncellemeli>.
13. Yıldız, R. Üniversitenin misyonu, yeni kurulan universitetler ve yerel kalkınma önceliği // *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, – 2016. № 47, – s. 65-84.
14. Əliyev, Ə. Elm, təhsil və biznes qarşılıqlı əlaqələrinin səmərəli təşkilində universitet texnoparklarının rolu // “Boloniya təhsil prosesində universitet-sənaye əlaqələrinin müasir problemləri” adlı beynəlxalq simpozium, – Gəncə: – 2016, – s. 330.
15. Əhmədov, İ. İnnovativ universitet // *Azərbaycan müəllimi*, – 2010. – s. 5.
16. Əliyev, İ. Ali təhsildə keyfiyyətin müasir vəziyyəti və onun aktual problemləri // – Bakı: Geostategiya jurnalı, – 2015. №5, – s. 29.

INNOVATION ACTIVITY IN EDUCATION

E.Q. Namazov

Innovation in education is important to improve the efficiency of higher education institutions. Therefore, this article examines the problems in our modern education system, analyzes the issue of using international practices and applying innovations to overcome them. It was discussed what steps universities should take to achieve innovative education. Definitions of innovation in education were offered by local and foreign experts. What innovations are applied to increase the quality of education provided by our higher education institutions and advance to the front ranks in the world ranking have been investigated. This article will contribute to the development of innovation in the education sector.

Keywords: *Innovation in education, innovative education, innovation, education, innovation activity*

ИННОВАЦИОННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ В ОБРАЗОВАНИИ

Э.Г. Намазов

Инновации в образовании важны для повышения эффективности высших учебных заведений. Поэтому в данной статье рассматриваются проблемы в нашей современной системе образования, анализируется вопрос использования международного опыта и применения инноваций для их преодоления. Обсуждалось, какие шаги должны предпринять университеты для достижения инновационного образования. Определения предложили местные и зарубежные эксперты, которые объяснили новшество в образовании. Исследовано, какие инновации применяются для повышения качества образования, предоставляемого нашими вузами, и выхода на первые строчки в мировом рейтинге. Эта статья будет способствовать развитию инноваций в сфере образования.

Ключевые слова: *инновации в образовании, инновационное образование, инновации, образование, инновационная деятельность.*